

Hírek, ismertetések

Összeállította: PALOTÁS Klára

TÁJÉKOZTATÓ

Magyarország ásványai — A miskolci Herman Ottó Múzeum internetes adatbázisa

A miskolci Herman Ottó Múzeum honlapján május óta lehet böngészni a Magyarország ásványait bemutató internetes adatbázist, amely tartalmazza a hazánkból eddig kimutatott összes ásványfajt. Egy-egy ásványról a következő adatokat közlik: kémiai képlet, kristályrendszer, ásványosztály, megjelenés, hasadás, törés, keménység, sűrűség, átlátszóság, szín, karcszín, fény, képződési körülmények és az ásvány nevének eredete. Emellett a településnév szintjén megadják az összes ismert hazai lelőhelyeket, külön kiemelve azokat a településeket, ahonnan a Herman Ottó Múzeum is rendelkezik példányokkal. Így az adatbázis lehetővé teszi, hogy a múzeum gyűjteményét is minél jobban megismerjük. Ez utóbbi célt a jelenleg több mint 1600 színes ásványfotó is elősegíti, melyek mindegyike a HOM példányairól készült. Aki elsősorban a képekre kíváncsi, annak a „Képgaléria” rész ajánljuk, ahol nagyon könnyen lehet az ásványfotókra keresni.

Az adatbázis felhasználóbarát keresőrendszerrel rendelkezik. Lehet keresni ásványnévre, lelőhelyre, kristályrendszerre és ásványosztályra, ill. ezek kombinációjára. Az adatbázist folyamatosan frissítik, így mindig aktuális és naprakész információt talál benne a felhasználó. Mivel az adatbázis már most is nagyon nagy, valószínűleg nem mentes a hibáktól. Ezen kívül biztosan vannak olyan lelőhelyek, melyek nem szerepelnek egy-egy fajnál, sőt előfordulhat, hogy néhány ásványfaj kimaradt belőle. A készítők azt szeretnék, hogy az adatbázis minél pontosabb és teljesebb legyen, ezért azt kéri a kedves Olvasótól, hogy minden észrevételt küldjenek el Fehér Bélának a következő e-mail címre: homin@t-online.hu.

Az adatbázist írta: Szakáll Sándor és Fehér Béla.

Fotók: Szakáll Sándor, Kulcsár Géza, Fehér Béla és Jáger Viktor.

Programozás: Kriszka Ádám.

A címe: www.mineral.hermuz.hu/aszvanytan

SZEMÉLYI HÍREK

Kinevezés, kitüntetések

Szeptember 4-én FOLDESSY János tanszékvezető, eddig egyetemi docens, egyetemi tanári kinevezést kapott SÓLYOM László köztársasági elnöktől.

A november 8-án a Tudomány Napja alkalmából rendezett ünnepi ülésén a Miskolci Akadémiai Bizottság az ez évben PhD fokozatot szerzett NÉMETH Norbertet Tudományos Díjjal tüntette ki.

Szeptember 9-én a 2006/2007. tanév megnyitóján FUCHS Péter, tanszékünk nyugalmazott adjunktusa és továbbra is aktív közreműködője Pro Facultate Rerum Metallicarum kitüntetést kapott. Munkáját, segítségét ezúton is köszönjük, jó egészséget, további munkájához sok sikert kívánunk.

Elhunyt tagtársaink

DR. URBANCSÉK János

LELKES Ákos

Emlékünkben és munkáikban tovább élnek.

RENDEZVÉNYEK

Mongólia és az arab világ — Hajdúsámsonban

2006. május 14-ikén nyitották meg a hajdúsámsoni II. Rákóczi Ferenc Általános Művészeti Iskolában a város szülőtte, dr. MÁRTON Gyula aranydiplomás geológus muzeális gyűjteményének állandó kiállítását. Ez dr. MÁRTON Gyula külföldi munkáinak fotó- és írásos dokumentumait, valamint tárgyi emlékeit tárja a nagyközönség elé.

Dr. MÁRTON Gyula az I. Magyar–mongol Földtani Expedíció tagjaként földtani térképezést végzett Mongóliában (Szuhe-Bator megyében),

továbbá mikromineralógiai-kémiai laboratóriumot létesített és vezetett Csojibalszan városban.

A Közéleketlen megszerkesztette Irak és Kuwait teljes (19 részes) Vízföldtani Atlaszát; egyéni szakértőként sikeres vízföldtani kutatást végzett a szaudarábiai sivatagok iraki és szíriai részén. (Lásd: „Vizkutatás és vízfeltárás lehetőségei Irakban.” — Hidrológiai Tájékoztató 2004, 86–90. old.)

A kiállítás értékes választékot mutat be dr. MÁRTON Gyula gazdag néprajzi gyűjteményéből is.

Az ünnepélyes megnyitót HOLLÓ Ila festőművész és költő tárlatának megnyitásával volt egybekötve.

A mintegy másfélszáz résztvevő előtt az iskola és a város vezetői mellett felszólaltak a Debreceni Egyetem, a Debreceni Déry Múzeum, a budapesti ELTE BTK Belső-ázsiai Tanszéke, a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Múzeum, a Magyar Természettudományi Múzeum, a Magyarhoni Földtani Társulat, a Magyar Hidrológiai Társulat, a budapesti Mongol Nagykövetség és a Tibetet Segítő Társaság képviselői is.

DUDICH Endre

A VIII. Székelyföldi Geológus Találkozó 2006. Október 26–28.

A Pro Geológia Egyesület, a Magyarhoni Földtani Társulat és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai karainak rendezésében került sor a VIII. Székelyföldi Geológus Találkozóra, melynek a csíkszeredai Sapientia EMTE adott otthont. A találkozó fő célja fórumot teremteni a székelyföldi és az innen elszármazott, illetve a magyarországi és más államokbeli magyar szakembereknek a találkozásra és tapasztalatcserére, előmozdítani a kapcsolatépítéseket régiók, szakterületek között és, nem utolsósorban, alkalmat adni a fiatal, kezdő szakértársainak a bemutatkozásra. Egyúttal lehetőséget kínál azoknak a szakembereknek a bemutatkozásra, akik a Székelyföld geológiájával is foglalkoznak.

Október 26-án a Sapientia EMTE Csíkszeredai környezetmérnökkari hallgatói (és más érdeklődők is) a Magyarhoni Földtani Társulat Mérnök-és Környezetföldtani Szakosztályának igen érdekes előadássorozatát hallgathatták meg.

Október 27-én a találkozó kirándulással folytatódott, melynek célja a Ditrói Alkálai Masszívum északi részén, az Orotva völgyében fellelhető ultrabázikus és bázikus kőzetek megtekintése volt. A kirándulást este kiállítás-megnyitók követték:

BARTHA Zsolt: A berkai sárvulkánok (Buzău megye, Románia) fotókiállítás; A Hargita-hegység neogén-kvarter vulkanitjai — „andezitek” — kőzetkiállítás.

Október 28-án magas színvonalú plenáris előadásokat hallgathattunk PÁL-MOLNÁR Elemér, a szegedi Tudományegyetem Ásványtani, Geokémiai és Kőzettani Tanszékének tanára, HAVASNÉ SZILÁGYI Eszter, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium főmunkatársa, SZÓCS Teodóra, a Magyar Állami Földtani Intézet főmunkatársa, SZAKÁCS Sándor, a Sapientia EMTE tanára, WEISZBURG Tamás, az ELTE-ITK, Ásványtani Tanszék tanára és SZAKÁLL Sándor, a Miskolci Egyetem Ásvány- és Kőzettani Tanszék tanára részéről. Délután pedig számos, jól megalapozott dolgozatbemutatót hallgathattunk — nézhettünk végig. A találkozót állófogadás zárta.

Akár csak a tavaly, színvonalas és sikeres Találkozót könyvelhetünk el. A számos érdekesítő dolgozat közül külön kiemelném a SZAKÁLL Sándor és csapata által végzett hatalmas, szinte emberfölötti munkát, mely a Székelyföld ásványainak a feltárását vette célkeresztbe (a 2010-es budapesti ásványtan konferenciára kötet készül belőle). Megnyugtató, hogy e hatalmas munkában jórészt erdélyi diákok és kutatók vesznek részt. Ez azt jelenti, hogy a jelenlegi kedvezőtlen konjunktúra ellenére is van érdeklődés e gyönyörű szakma iránt.

Nagyon köszönöm mindenkinek a megtisztelő részvételét. Jövőre is mindenkit szeretettel várunk! Csíkszereda, 2006. október 31.

LACZKÓ Attila-Albert

KÖNYVISMERTETÉS

SZENDREI Géza, TÓTH Tibor (szerk.) (2006): A magyarországi szikes talajok felszíni sóásványai.

Topographia Mineralogica Hungariae sorozat, IX. kötet. 104 oldal, ára 700 Ft.

A szikes talajok kutatása hosszú múltra és nagy hagyományokra tekint vissza hazánkban. Az első kísérletek TESSEDIK Sámuel nevéhez fűződtek a XVIII. században. A hazai talajtan olyan kimagasló, nemzetközileg is széles körben elismert egyéniségei szentelték munkásságuk jelentős, meghatározó részét a szikes talajok kutatásának, mint TREITZ Péter, SIGMOND Elek, HERKE Sándor, ARANY Sándor, PRETTENHOFFER Imre, SZABOLCS István, DARAB Katalin, GEREI László, FILEP György és VÁRALLYAY György. A szikes talajok vizsgálata igen

sokrétű és szinte teljes körű volt. A sókivirágzások ásványtani vizsgálata azonban csaknem teljesen hiányzott. Erre csak az utóbbi évtizedekben adott módot az ásványtani anyagvizsgálási módszerek fejlődése.

A talajfelszíni sókivirágzások kutatása a hazai szikes talajokról rendelkezésre álló ismeretek teljesebbé tétele és ezen belül elsősorban a sófelhalmozódási folyamatok mélyebb, más oldalról, a szilárd fázis szempontjából történő megismerése céljából lett elkezdve. E vizsgálatok a viszonylag kevés külföldi adatot is jól kiegészítik, különös tekintettel arra, hogy az erdős sztyepp övezetbeli, a sztyepp és sivatagi övezethez képest viszonylag kis koncentrációban történő sófelhalmozódásokról szolgáltatnak ismereteket, így szinte egyedülállóknak mondhatók. A sókivirágzások ásványainak és társulásaiknak meghatározása teljesebbé teszi a hazai talajásványtani és topografikus ásványtani ismereteinket.

A kötetben a következő tanulmányok olvashatók:

TÓTH T, SZENDREI G.: A hazai szikes talajok és a szikesedés, valamint a sófelhalmozódási folyamatok rövid jellemzése.

SZENDREI G.: A talajfelszíni kivirágzások sóásványairól világszerte publikált adatok összegzése és értékelése.

SZENDREI G., SZAKÁLL S.: A talajfelszínen előforduló sókivirágzásokkal kapcsolatos ismeretek Magyarországon 1998-ig.

SZAKÁLL S., KOVÁCS-PÁLFFY P, SAJÓ I., KOVÁCS Á.: Magyarországi sókivirágzások ásványtani vizsgálata.

SZENDREI G., TÓTH T, KOVÁCS-PÁLFFY P, SAJÓ I, SZAKÁLL S., KOVÁCS Á.: A talajfelszíni sókivirágzások elterjedése Magyarországon.

TÓTH T. SZENDREI G.: A sókivirágzások elterjedésének és képződésének összefüggése a környezeti, ezen belül a talajtani tényezőkkel.

SZAKÁLL Sándor, FEHÉR Béla, JÁGER Viktor (2006): Az ásványok világa.

Kiállításvezető a Herman Ottó Múzeum utazó kiállításához általános és középiskolák számára. 40 oldal, ára 500 Ft

Földünk szilárd kérgét, melyen élünk, és bizonyos mélységig az alatta elhelyezkedő mélyebb övezeteket ásványok építik fel. De ásványokból állnak más bolygók és holdak szilárd részei, a meteoritok, valamint a csillagközi por is. Ugyancsak ásványok képződhetnek bizonyos állatok vagy növények élettevékenysége által. Az emberiség történelmében, a technikai fejlődésben az ásványok felhasználása szintén meghatározó jelentőségű volt, s az is maradt mind a mai napig. Szinte alig van olyan pillanat az életünkben, amikor ne látnánk ásványokat, ne vennének körül bennünket ásványokból készült tárgyak. Sőt, nem tudunk úgy levegőt venni, hogy ne kerüljenek parányi ásványok légzőszerveinkbe.

A fentiek ellenére hazánk alap- és középfokú oktatási rendszerében az ásványtan, illetve szélesebb tudományterülete, a földtan (geológia) méltatlanul háttérbe van szorítva. Nincs önálló geológia tárgyunk, s csupán a földrajz és a kémia tárgyokban, de ott is igen érintőlegesen szerehetnek ásványtani ismereteket a tanulók. Így aztán egyáltalán nem meglepő, ha a diákok nagy része még az ásványtani alapfogalmakkal sincs tisztában.

Ezt a hiányt szeretné a Herman Ottó Múzeum némiképp pótolni, ha nem is tanórákkal vagy tankönyvekkel, de egy olyan utazó kiállítással és hozzá kapcsolódó teljesen színes kivitellen megjelent vezetővel, melyek a fenti — az átlagos műveltséghez szorosan hozzá tartozó — kérdésekre választ adnak.

FEHÉR Béla

FEHÉR Béla

A kiadványok személyesen megvásárolhatók a Herman Ottó Múzeum kiállítási épületében (Miskolc, Papszer 1.) és múzeumi boltjában (Miskolc, Görgey A. út 28.). Postai utánvétellel, a postaköltség felszámításával megrendelhetők — a poszter kivételével — a következő címen: Herman Ottó Múzeum Könyvtára, 3529 Miskolc, Görgey A. út 28. Tel.: (46) 560-177. E-mail: szakacs@hermuz.hu